

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO
GJKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 6. juna 2024. godine
Br. ref.: RK 2443/24

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI252/23

Podnositeljka

Liridona Nuza

**Ocena ustavnosti presude Vrhovnog suda Republike Kosovo Rev. br.201/2023
od 29. juna 2023. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija
Enver Peci, sudija i
Jeton Bytyqi, sudija

Podnositeljka zahteva

- Zahtev je poštom podnela Liridona Nuza, iz sela Smolica, opština Đakovica (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva).

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava ustavnost presuda Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud), [Rev.br.201/2023] od 29. juna 2023. godine, u vezi sa presudom Apelacionog suda Republike Kosovo, (u daljem tekstu: Apelacioni sud), [Ac.br.8969/22], od 03. marta 2023. godine i presudu Osnovnog suda u Peći- ogranak Dečani, (u daljem tekstu: Osnovni sud), [C.br.61/2022], od 09. novembra 2022. godine.
3. Pobijanu presudu [Rev.br.201/2023] Vrhovnog suda od 29. juna 2023. godine, zastupnik podnositeljke zahteva primio je 18. jula 2023. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti presuda Vrhovnog suda [Rev.br.201/2023], od 29. juna 2023. godine, Apelacionog suda [Ac.br.8969/22], od 3. marta 2023. godine, i Osnovnog suda [C.br.61/2022], od 9. novembra 2022. godine. Tvrdi se da su ovim presudama, povređena osnovna prava i slobode podnositeljke zahteva, zagarantovana Ustavom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), u članovima: 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], kao i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije za zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLJP), i članom 9., stavom 3. Konvencije o pravima deteta.
5. Podnositeljka zahteva je tražila da se njen identitet ne otkriva „pošto se radi o porodičnim pitanjima“.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na stavovima 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. (Procesuiranje podnesaka) i člana 47. (Individualni zahtevi) Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon), kao i na pravilu 25. (Podnošenje zahteva i odgovora) Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

7. Dana 6. novembra 2023. godine, podnositeljka zahteva je poslala zahtev poštom Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
8. Dana 20. novembra 2023. godine, Sud je obavestio podnositeljku zahteva o registraciji zahteva i zatražio je od nje da, u skladu sa pravilom 25(1) Poslovnika o radu Suda, dostavi popunjen obrazac individualnog zahteva Ustavnom sudu, kao dodatni dokument zahteva koji je uputila sudu.
9. Dana 20. novembra 2023. godine, Sud je obavestio Osnovni sud o registraciji zahteva i zatražio od ovog suda da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema dopisa pošalje povratnicu kojom se dokazuje kada je podnositeljka zahteva primila presudu Vrhovnog suda [Rev.br.201/2023], od 29.06.2023. godine.
10. Dana 20. novembra 2023. godine, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva i poslao je kopiju zahteva.
11. Dana 22. novembra 2023. godine, predsednica Suda je odlukom [Br.GJR.KI252/23] imenovala sudiju Safeta Hoxhu za sudiju izvestioca, a rešenjem [Br.KSH.KI252/23] je

imenovala Veće za razmatranje u sastavu od sudija: Radomir Laban (predsedavajući), Remzije Istrefi – Peci, članica i Enver Peci, član.

12. Dana 27. novembra 2023. godine, Osnovni sud je dostavio povratnicu kojom se dokazuje dan kada je zastupnik podnositeljke zahteva primio osporenu presudu Vrhovnog suda [Rev.br.201/2023].
13. Dana 15. decembra 2023. godine, podnositeljka zahteva je dostavila Sudu popunjeni obrazac zahteva koji je Sud tražio.
14. Dana 11. marta 2024. godine, sudija Jeton Bytyqi je položio zakletvu pred Predsednicom Republike Kosovo, čime je započeo svoj mandat u Sudu.
15. Dana 30. aprila 2024. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno je iznelo Sudu preporuku o neprihvatljivosti zahteva, dok je 13. maja 2024. godine Sud u punom sastavu većinom glasova odbio zahtev podnositeljke za neobjavlivanje identiteta.

Kratki opis činjenica

16. Podnositeljka zahteva i V. B. su se venčali 2016. godine, iz kojeg braka imaju dvoje dece, i to T.B rođenu 2015. godine i T.B rođenu 2019. godine.
17. Dana 27. septembra 2019. godine, suprug podnositeljke zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu u Peći – ogranak u Dečanima za raskid braka.
18. Tužilac je u tužbi naveo da je sa podnositeljkom zahteva stupio u činjeničnu bračnu zajednicu od 2013. godine, dok su se 20. aprila 2016. godine venčali u Kancelariji civilnog stanja u selu Drenovac-Dečani.
19. Dana 09.08.2020. godine, podnositeljka zahteva je podnela protivtužbu, da se deca povere njoj, uključujući novčani doprinos za izdržavanje dece.
20. Dana 9. novembra 2022. godine, Osnovni sud je presudom [C.nr.61/2022] usvojio tužbu tužioca kao delimično osnovanu i u tački II izreke je doneo odluku o raskidu braka između V.B i podnositeljke zahteva.
21. U tačkama III, IV i V izreke presude, prvostepeni sud je utvrdio da: Zajednička deca rođena za vreme bračne zajednice maloletne T.B. rođena 09.01.2015. godine i T.B. rođena 04.01.2019. godine, se poveravaju na čuvanje i obrazovanje tuženoj, majci Liridoni (Shefqet Nuza) Binakaj, sa prebivalištem u selu Smolica, opština Đakovica, a utvrdio je i finansijske obaveze za izdržavanje dece za tužioca V.B kao i način i vreme kontakta dece sa ocem u formi definisanom u presudi.
22. Protiv presude Osnovnog suda [C.nr.61/2022] od 9. novembra 2022. godine, podnositeljka zahteva je u zakonskom roku podnela žalbu Apelacionom sudu, delimično u tačkama; (i) V izreke, u vezi sa kontaktom dece sa ocem, ali samo u vezi sa dužinom boravka tokom letnjeg raspusta, (ii) u pogledu vremena uzimanja dece u CSR u Đakovici, (iii) u vezi sa odlukom gde će otac uzimati decu dva puta mesečno, (iv) tačka (VII) izreke, koja se odnosi na troškove parničnog postupka u iznosu od 796,00 evra, koje se predviđa da ona sama snosi.

23. Tuženi je, preko svog zastupnika, takođe dostavio odgovor na žalbu, osporavajući žalbene navode podnositeljke zahteva, s predlogom da se presuda na koju se žali potvrdi.
24. Dana 03. marta 2023. godine, Apelacioni sud je, odlučujući po žalbi podnetoj protiv presude Osnovnog suda [C.br.61/2022], od 09. novembra 2022. godine, doneo presudu Ac.br.8969/22.
25. Apelacioni sud je u presudi odlučio: „(i). *Žalba podnositeljke zahteva se delimično prihvata. Presuda Osnovnog suda od 09.11.2022. godine se preinačuje delimično u tački (V) izreke, u vezi kontakta dece sa ocem, samo u odnosu na dužinu boravka tokom letnjeg raspusta i vremena odvođenja dece u CSR u Đakovici. Sudi se da: određuje se da kontakt oca V.B sa maloletnom decom T.B i T.B tokom letnjeg raspusta traje 15 dana u njegovoj kući, dok će otac po decu doći u CSR u Đakovici u 16.00 časova. Žalba na preostali deo tačke (V) izreke se delimično odbija, a pobijana presuda u preostalom delu tačke (V) izreke se potvrđuje. (ii) Žalba podnositeljke zahteva se delimično prihvata u tački (VII) izreke, koja se odnosi na troškove parničnog postupka. Odlučeno je da: Svaka stranka snosi svoje troškove postupka. (iii) Tačke (I), (II), (III), (IV) i (VI) pobijene presude ostaju nerazmotrene.*“
26. Protiv presude Apelacionog suda [Ac.br.8969/2022], od 3. marta 2023. godine, podnositeljka zahteva je podnela reviziju navodeći bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešno sprovođenje materijalnog prava.
27. Dana 29. juna 2023. godine, Vrhovni sud je doneo presudu [Rev.br.201/2023], kojom je kao neosnovan odbio zahtev za reviziju podnositeljke zahteva, koji je podnet protiv presude Apelacionog suda [Ac.br.8969/2022], od 03. marta 2023. godine.
28. U obrazloženju presude [Rev.br.201/2023], Vrhovni sud je između ostalog naveo:

„Vrhovni sud je nakon razmatranja spisa predmeta i pobijene presude u smislu člana 215. Zakona o parničnom postupku (ZPP) našao da:

Revizija punomoćnika podnositeljke zahteva, advokata Prenka Pepaja iz Đakovice, je neosnovana. Isto tako, Vrhovni sud Kosova je, polazeći od ovakvog stanja stvari, našao da je drugostepeni sud pravično sproveo odredbe parničnog postupka i materijalno pravo kada je delimično usvojio tužbu tužene i preinačio prvostepenu presudu u delu trajanja kontakta tokom letnjeg raspusta sa 30 dana na 15 dana.

Navodi revizije odnose se samo na pitanje kontakta sa decom, a ne izdvajaju neku bitnu povredu odredaba parničnog postupka, osim navoda člana 182.2 tačke n) ZPP-a. Prema oceni Vrhovnog suda, navodi o bitnoj povredi odredaba parničnog postupka iz člana 182., stava 2., tačke n) ZPP-a, nisu osnovani. Ovo iz razloga što je drugostepeni sud u potpunosti ispoštovao zahteve ZPP-a, u pogledu strukture i sadržaja presude. Drugostepena presuda sadrži dovoljne i ubedljive razloge o svim navodima iznetim u žalbi, uključujući i povrede o kojima se stara po službenoj dužnosti. Prvostepeni sud je dao dovoljne i ubedljive razloge u vezi sa meritornim donošenjem odluka u spornoj stvari.“

Navodi podnositeljke zahteva

29. Sud podseća da podnositeljka zahteva u podnetom zahtevu navodi da je Vrhovni sud doneo osporenu presudu [Rev.br. 201/2023], povredom prava podnositeljke zahteva koja su zagantovana članovima: 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na

pravično i nepristrasno suđenje]. Kao i članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije za zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda i članom 9., stavom 3. Konvencije o pravima deteta. Podnositeljka zahteva je u zahtevu istakla da su povređene odredbe Zakona o porodici i ZPP-a, ali bez definisanja konkretnih članova ovih zakona za koje se pretpostavlja da su povređeni.

30. Podnositeljka zahteva u zahtevu podnetom sudu navodi: „*što se tiče načina kontakta zajedničke dece sa ocem, oni su nezakoniti, jer su iste presude donete suprotno odredbama Zakona o porodici Kosova i odredbama ZPP-a kao i člana 9., stav 3., Konvencije o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine, koja se primenjuje na Kosovu u skladu sa članom 22. Ustava Kosova, pošto se nismo protivili kontaktu tužioca sa zajedničkom maloletnom decom, već načinu kontakta.*“
31. Navodi podnositeljke zahteva uglavnom imaju zajednički imenitelj da su redovni sudovi odredili način kontakta dece sa njihovim ocem bez konsultacija sa psiholozima i da se time, prema podnositeljki zahteva, krše prava deteta.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

USTAV REPUBLIKE KOSOVO

Član 24. [Jednakost pred zakonom]

„1. Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

2. Niko se ne smije diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili nekog drugog uverenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.

3. Načelo jednakosti pred zakonom ne sprečava sprovođenje i usvajanje privremenih mera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nijesu jednake.

Takve mere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.”

Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

„1. Svakome se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti.

2. Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

3. Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloljetnika, ili zaštitu privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.

4. Svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da ispituje prisutne svjedoke i da zahtijeva obavezno pojavljivanje svjedoka, vještaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.

5. Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.

6. *Besplatna pravna pomoć će se omogućiti svim licima koja za to nemaju dovoljno sredstava, ako je takva pomoć neophodna za obezbjeđivanje efikasnog pristupa pravdi.*

7. *Sudski postupci koji se odnose na maloljetnike se regulišu zakonom, poštujući posebne uredbe i procedure za maloljetnike.”*

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 6. (Pravo na pravično suđenje)

„1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama, ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se mora izreći javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, neophodno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde.

2. Svako ko je optužen za krivično delo mora se smatrati nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.”

KONVENCIJA O PRAVIMA DETETA

Član 9.

[...]

„3. Strane ugovornice će poštovati pravo deteta odvojenog od jednog ili oba roditelja da redovno održava lične odnose i neposredne kontakte sa oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti sa najboljim interesima deteta.”

Ocena prihvatljivosti zahteva

32. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio kriterijume prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje definisane Zakonom i specifikovane Pravilnikom o radu.

33. S tim u vezi, Sud se prvo poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

„1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

34. Sud takođe razmatra da li je podnositeljka zahteva ispunila kriterijume prihvatljivosti propisane članovima: 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47.
(Individualni zahtevi)

1. *Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagantovana prava i slobode krši neki javni organ.*
2. *Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva."*

Član 48.
(Tačnost podnesaka)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori."

Član 49.
(Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku. [...]"

35. Sud takođe razmatra da li je podnositeljka zahteva ispunila kriterijume prihvatljivosti koji su propisani pravilom 39. [Kriterijumi prihvatljivosti] Poslovnika o radu. Stav (2) pravila 39. Poslovnika propisuje kriterijume na osnovu kojih Sud može razmotriti zahtev, uključujući i kriterijum da zahtev nije očigledno neosnovan. Tačnije, pravilo 39 (2) propisuje da:

„Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju."
36. Što se tiče ispunjenosti gore navedenih kriterijuma, Sud nalazi da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu Vrhovnog sud [Rev.br. 201/2023] od 29. juna 2023. godine, u vezi sa dvema presudama nižih sudskih instanci, nakon iscrpljivanja svih zakonom definisanih pravnih sredstava. Podnositeljka zahteva je, takođe, uglavnom razjasnila svoje navode o pravima i slobodama za koje tvrdi da su povređena, kako je propisano članom 48. Zakona i podnela je zahtev u roku propisanom članom 49. Zakona.
37. U pogledu činjenica i argumenata podnetih u ovom zahtevu, Sud smatra da zahtev podnositeljke zahteva pokreće ustavna pitanja, koja zahtevaju razmatranje merituma zahteva, te će se u vezi sa gore navedenim, Sud u nastavku baviti meritumom slučaja kako bi utvrdio da li su zahtev i pokrenuti navodi u okvirima definisanim kriterijumima iz pravila 34 (2) Pravilnika o radu.
38. Sud podseća da se suština zahteva koji je podnositeljke zahteva sastoji u pobijanju sudskih odluka kojima je određen način i trajanje kontakta dece nad kojima joj je dodeljeno starateljstvo, sa njihovim ocem.
39. U vezi sa gore navedenim, Sud ističe da je Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) u svojoj sudskoj praksi, u pogledu prava dece na održavanje kontakta sa roditeljima, potvrdio da je *„Zajednička radost deteta i roditelja jednih drugih je sustinski element Života porodica"* (vidi predmet [Levin protiv Švedske](#), presuda ESLJP, 15. mart 2012., stav 57, vidi isto tako predmet suda [Ki66/12](#), podnositeljka *Luljeta Aliu* Odluka o neprihvatljivosti od 22. maja 2023 stav 19).

40. Sud dalje primećuje da podnositeljka zahteva navodi da su u suštini osporenim presudom Vrhovnog suda [Rev.br.201/2023] od 29.06.2023. godine posebno povređena njena ustavna prava zagaranovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava, članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLJP-a i članom 9., stavom 3. Konvencije o pravima deteta, kao i odredbama Zakona o porodici i ZPP-a, ali bez definisanja koje su to konkretne odredbe za koje se pretpostavlja da su povređene.

U vezi sa navodima o povredi člana 24. [Jednakost pred zakonom] Ustava

41. Što se tiče navoda podnositeljke zahteva o povredi jednakosti pred zakonom, Sud se poziva na svoju sudsku praksu i na praksu EKLJP-a, koja ističe da samo razlike u tretiranju, zasnovane na prepoznatljivoj osobini, ili statusu, mogu predstavljati nejednako tretiranje u smislu člana 24. Ustava. Štaviše, da bi se slučaj pokrenuo na osnovu člana 24., mora da postoji promena u tretiranju lica u analognim ili sličnim situacijama (vidi, *mutatis mutandis*, slučajeve Ustavnog suda, [KI157/18](#), podnosilac zahteva Vrhovni sud Kosova, presuda od 13. marta 2019. godine, stav 33; i [KI217/19](#), podnosilac zahteva Astrit Shabiu, rešenje o neprihvatljivosti od 12. aprila 2021. godine, stav 6; vidi i predmete ESLJP-a [Kjeldsen, Busk Madsen i Pedersen protiv Danske](#), zahtevi br. 5095/71, 5920/72 i 5926/72, 7. decembar 1976. godine, stav 56; i [Carson i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#), zahtev br. 42184/05, presuda od 16. marta 2010. godine, stav 61). Prema ovoj sudskoj praksi, neće svaka razlika u tretiranju biti diskriminatorna, već samo ako joj nedostaje objektivno i razumno opravdanje, odnosno ako ne sledi legitiman cilj ili ako joj nedostaje razuman odnos između upotrebljenih sredstava i cilja koji se teži da se postigne (vidi predmet ESLJP-a [Guberina protiv Hrvatske](#), presuda od 22. marta 2016. godine i druge reference koje su tamo pomenute).
42. Sud je konstantno isticao da na osnovu člana 48. Zakona i stavova (1) (d) i (2) pravila 34. Poslovnika o radu i svoje sudske prakse, da (i) su stranke obavezne da razjasne precizno i adekvatno iznete činjenice i navode; i takođe (ii) da dokažu i u dovoljnoj meri potkrepe svoje navode o povredi ustavnih prava ili odredbi (vidi slučajeve Suda [KI163/18](#), podnosilac zahteva *Kujtim Lleshi*, stav 85, i [KI124/20](#) podnosilac zahteva *Muhamed Ali Ceys Ulmedine*, rešenje o neprihvatljivosti, od 20. januara 202. godine, stav 42) i [KI 221/21](#), podnosilac zahteva *Shpejtim Gacaferrri*, rešenje o neprihvatljivosti, od 31. marta 2022. godine, stav 55.
43. Stoga, ocenjujući činjenice i dokaze u ovom slučaju, Sud nalazi da podnositeljka zahteva nije potkrepila njen navod da je tretirana drugačije od drugih lica u sličnoj situaciji i, shodno tome, nije potkrepila svoj navod o diskriminaciji ili nejednakosti u postupku pred redovnim sudovima.

U vezi sa navodima o povredi člana 31. u vezi sa članom 6. EKLJP-a

44. U vezi sa navodima koje se odnose na član 31. Ustava, u vezi sa članom 6. EKLJP-a, Sud primećuje da je glavni argument podnositeljke zahteva da su sudske odluke redovnih sudova „nezakonite, jer su iste presude suprotno odredbama Zakona o porodici Kosova i ZPP-a, kao i člana 9., stava 3. Konvencije o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine“ i to što se tiče određivanja načina kontakta oca sa decom nakon razvoda između dva roditelja.
45. S tim u vezi, Sud prvo naglašava da se, kao opšte pravilo, navodi o pogrešnom tumačenju zakona za koje se tvrdi da su ih načinili redovni sudovi, odnose na oblast zakonitosti i, kao takvi, u principu, nisu stvar Ustavnog suda (vidi predmete br. KI

- 06/17, podnosilac zahteva *L. G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; KI75/17, podnosilac zahteva *X*, rešenje o neprihvatljivosti od 6. decembra 2017. godine, stav 55; i KI122/16, podnosilac zahteva *Riza Dembogaj*, presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56).
46. Sud je konstantno ponavljao da nije njegova dužnost da se bavi načinom na koji redovni sudovi utvrđuju činjenice ili tumače zakon (zakonitost), osim i u meri u kojoj su (redovni sudovi) mogli povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). U principu, Ustavni sud ne može da ocenjuje činjenične i pravne razloge koje su navele redovan sud da usvoji jednu odluku, umesto neke druge odluke. Da je drugačije, Ustavni sud bi delovao kao sud „četvrtog stepena“, što bi rezultiralo prekoračenjem granica utvrđenih u njegovoj jurisdikciji. Dakle, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantna pravila proceduralnog i materijalnog prava (vidi, između ostalog, odluke Ustavnog suda u slučajevima: KI70/11, podnosilac zahteva *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16.12.2011. godine; KI06/17, podnosilac zahteva *L. G. i ostalih pet*, stav 37; i KI122/16, podnosilac zahteva *Riza Dembogaj*, stav 57).
  47. Ustavni sud može ocenjivati pravna tumačenja redovnih sudova izuzetno i samo ako su ta tumačenja dovela do proizvoljnih ili očigledno nerazumnih zaključaka (vidi gore citiran slučaj, KI75/17, stav 59).
  48. Dakle, na osnovu sadržaja navoda podnositeljke zahteva, Sud će proceniti da li tvrdnje podnositeljke zahteva o nezakonitosti sudskih odluka pokreću pitanja ustavnih povreda.
  49. U ovom kontekstu, Sud podseća da podnositeljka zahteva posebno osporava deo presuda Osnovnog suda, Apelacionog suda i Vrhovnog suda, preko kojih je definisan način kontakta dvoje dece sa ocem nakon razvoda braka između podnositeljke zahteva i njenog supruga.
  50. Pozivajući se na postupke vođene u konkretnom slučaju i posebno na predmet spora, Sud ističe da je Osnovni sud u Peći - ogranak u Dečanima presudom [C.br.61/2022] od 9. novembra 2022. godine delimično usvojio tužbu V.B za razvod braka sa podnositeljkom zahteva, odlučio je da se oboje dece rođene u zajedničkom braku „*povere na čuvanje i vaspitanje tuženoj majci*“ – podnositeljki zahteva.
  51. Što se tiče kontakta dece sa njihovim ocem, Osnovni sud je odlučio: „*Tokom zimskog raspusta tužilac uzima decu u svoj dom 5 dana, dok je tokom letnjeg raspusta 30 dana kao i drugog dana državnih, porodičnih i verskih praznika, po dogovoru tužioca i tužene i ovaj kontakt će se izvrši preko Centra za socijalni rad u Đakovici.*“
  52. Sud primećuje da je odluka o načinu i vremenu kontakta dece podnositeljke zahteva sa ocem - tužiocem V.B iz tačke V presude Osnovnog suda uzeta u obzir uzimajući u obzir iskaze stranaka u postupku na glavnom ročištu i mišljenje veštaka CSR-a.
  53. Iz podataka deponovanih u zahtevu podnositeljke zahteva, konstatuje se da je podnositeljka zahteva u zakonskom roku podnela žalbu Apelacionom sudu upravo zbog načina i vremena koje je određeno za kontakt dece i oca nakon razvoda braka između njihovih roditelja.
  54. Apelacioni sud je odlučujući o žalbi podnositeljke zahteva, presudom [Ac.br.8969/22] od 3. marta 2023. godine odlučio da delimično usvoji podnetu žalbu i izmenio je tačku (V) izreke, u vezi sa kontaktom dece sa ocem samo u vezi sa dužinom boravka tokom letnjeg raspusta, kao i za vreme odvođenja dece u CSR u Đakovici, tako da je presudio:

- kontakt oca V.B. sa njegovom maloletnom decom T. B. i T. B. je ODREĐENO da ostanu kod oca 15 dana tokom letnjeg raspusta u njegovoj kući, kao i da se preuzimanje dece u CSR u Đakovici od oca V. B. obavi u 16:00 časova. Apelacioni sud je takođe odlučio da ostali deo presude na koju se žali ostane neizmenjen i je kao takva potvrđena.
55. Apelacioni sud je u svojoj presudi obrazložio promenu trajanja kontakta dece sa ocem tokom letnjeg raspusta sa 30 dana na trajanje od 15 dana: *„Prema oceni Apelacionog suda, boravak dece kod oca 30 dana tokom letnjeg raspusta je veoma dug period, posebno kada su deca u malom uzrastu, ćerka rođena 2015. godine i sin rođen 2019. godine. Ovaj period može uticati na njihov emocionalni razvoj, posebno na sina koji ima samo 4 godine i biće bez majke 30 dana tokom letnjeg raspusta“.*
56. Sud je dalje obrazložio: *„Sud je ocenio da je emocionalna veza dece sa majkom jaka. Polazeći od najboljeg interesa dece i potkrepljujući poslednju procenu Centra za socijalnu podršku (CSP) od 14. aprila 2022. godine u Đakovici, sud je konstatovao da su deca emotivnije povezana sa svojom majkom. Psiholog-menadžer slučaja u izveštaju CSP-a je potvrdio da su deca emotivno više vezana za njihovu majku, jer od trenutka razdvajanja žive sa majkom pod njenom brigom, što je uticalo da njihova emotivna veza sa majkom postane još jača. [...] Iz ovih razloga, Apelacioni sud je preinačio dispozitiv presude na koju se žali u pogledu trajanja boravka dece kod oca za vreme letnjih raspusta, smanjivši ga na 15 dana. Ova odluka ima za cilj da obezbedi kraći period boravka kod oca, uz istovremeno poštovanje najboljeg interesa dece, kako je zagarantovano Konvencijom o pravima deteta.“*
57. Sud konstatuje da je podnositeljka zahteva, neutvrđenog dana, preko svog ovlašćenog zastupnika, podnela zahtev za reviziju Vrhovnom sudu zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, uz predlog da se presude sudova nižih instanci izmene što se tiče V tačke prvostepene presude, onako kako je predložila tužena, ili da se obe presude ponište i predmet vrati na ponovno razmatranje i odlučivanje po ovoj stvari.
58. Vrhovni sud je presudom [Rev.201/2023] od 29. juna 2023. godine odlučio da odbije kao neosnovanu reviziju koju je podneo punomoćnik podnositeljke zahteva, a u vezi sa navodom o pogrešnom sprovođenju zakona je obrazložio: *„Vrhovni sud Kosova je, polazeći od ovakvog stanja predmeta, našao da je drugostepeni sud pravično sproveo odredbe parničnog postupka i materijalno pravo kada je delimično odbio tužbu tužene i izmenio prvostepenu presudu u delu trajanja kontakta tokom letnjeg raspusta sa 30 dana na 15 dana. Navodi u reviziji se odnose samo na stvar vezanu za kontakte deteta i ne izdvajaju nijednu bitnu povredu odredaba parničnog postupka osim one iz člana 182.2 tačka n) ZPP-a.“*
59. Vrhovni sud je takođe obrazložio:
- „[...] Pozivajući se na navode u reviziji, koji su ograničeni samo na izmenjeni deo presude u pogledu trajanja kontakta dece sa roditeljom koji nije staratelj, tokom letnjeg raspusta, dok se u ostalim delovima revizijom ne pobija presuda drugostepenog suda. Navodi o bitnim povredama odredbi parničnog postupka iz člana 182., stava 2., tačke n) ZPP-a, prema oceni Vrhovnog suda Kosova, nisu osnovani. Ovo iz razloga što je drugostepeni sud u potpunosti ispoštovao uslove ZPP-a, u pogledu strukture i sadržaja presude. Drugostepena presuda sadrži dovoljne i ubedljive razloge za sve navode podnete u žalbi, uključujući i povrede o kojima se stara po službenoj dužnosti. [...]“*

60. Kada je Vrhovni sud odbio kao neosnovanu reviziju podnetu u vezi sa pitanjem kontakta dece sa ocem, uzeo je u obzir činjenicu da: „*čak i poslednji Izveštaj Centra za socijalni rad u Đakovici od 14.04.2022. godine, gde psiholog konstatuje da su deca emotivnije povezana sa njihovom majkom, budući da sa majkom žive od trenutka razdvajanja, a preferira se boravak od 15 dana.*“
61. Iz gore navedenih podataka, Sud konstatuje da su odluke redovnih sudova bile opravdane, da je podnositeljka zahteva lično ili preko svog zastupnika bila aktivni učesnik tokom čitavog sudskog procesa, da su se njeni žalbeni navodi odnosili na povredu određenih zakonskih odredbi, kao što je ona isticala, navodi podnositeljka zahteva su tokom sudskih postupaka, razmotreni i redovni sudovi i su dali odgovore na one navode koje je pokrenula podnositeljka zahteva. Sud, pod ovim okolnostima, ne može da konstatuje da su sudske odluke redovnih sudova bile obuhvaćene navodnim povredama člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, dakle, u ovakvom utvrđenom stanju, Sud mora zahtev proglasiti očigledno neosnovanim.

U vezi sa navodnom povredom člana 9.3 Konvencije o Pravima Deteta

62. Sud primećuje da se suštinski navod podnositeljke zahteva u vezi sa povredom ove konvencije odnosio na donošenje sudskih odluka o kontaktu dece sa ocem bez prethodnog mišljenja psihologa.
63. Suština člana 9.3 Konvencije za zaštitu deteta, za koji se navodi da je povređen na štetu podnositeljke zahteva, ogleda se u tome da država mora da poštuje „*Strane ugovornice će poštovati pravo deteta odvojenog od jednog ili oba roditelja da redovno održava lične odnose i neposredne kontakte sa oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti sa najboljim interesima deteta.*“
64. Iz odluka redovnih sudova koje se osporavaju pred sudom može se primetiti da je upravo ovo pravo dece razmotreno i odlučeno. Pitanje da za podnositeljku zahteva ovakav način rešavanja spora i konačan rezultat sudskih odluka nisu bili u skladu sa njenim očekivanjima i interesom ne čini, samo po sebi, ove sudske odluke neustavnim.
65. Štaviše, u vezi sa glavnim navodom podnositeljke zahteva o neključivanju psihologa i njegovog/njenog mišljenja u donošenje odluka, Sud ocenjuje da kada je Apelacioni sud Kosova doneo presudu [Ac.br.8969/22] od 3. marta 2023. godine i delimično usvojio žalbi podnositeljke zahteva upravo u vezi sa načinom i trajanjem sastanka dece sa roditeljom koji nije određen za roditeljsko staranje, detaljno je analizirao činjenice slučaja i interes dece i takođe je uzeo u obzir izveštaj CSR-a od 14.04.2022. godine, koji je takođe sadržavao mišljenje psihologa, gde je preferirano da kontakt sa ocem traje 15 dana tokom letnjeg raspusta, upravo kako je odlučio Apelacioni sud. Vrhovni sud je podržao ove konstatacije i u svojoj presudi po reviziji nije našao da postoji zakonska povreda, stoga, u ovim okolnostima, Sud se ne može utvrditi da je navod podnositeljke zahteva u vezi sa povredom Konvencije za zaštitu dece (član 9.3) osnovan.

Zahtev za neobjavlivanje identiteta podnositeljke

66. Sud takođe podseća da podnositeljka zahteva traži da se njen identitet u ovom slučaju ne objavi.
67. U vezi sa ovim zahtevom, Sud nalazi da je podnositeljka zahteva poslala svoj zahtev Sudu poštom i da se u njenom prvobitnom zahtevu nije pojavio zahtev za neobjavlivanje identiteta. U stvari, zahtev je podnet samo sa kopijom obrasca zahteva

koji je zatražio Sud, gde je označen odgovarajući kvadrat i sa obrazloženjem sažetim u jednoj rečenici „*da se ne objavi jer se radi o porodičnim pitanjima*“.

68. U vezi sa gore navedenim zahtevom, Sud se poziva na pravilo 24. Poslovnika o radu u vezi sa neobjavlivanjem identiteta stranaka, pravilo koje utvrđuje:

(2) Sud o zahtevu stranke za neobjavlivanje identiteta odlučuje usvajanjem od strane većine sudija.

[...]

(4) U slučaju neobjavlivanja identiteta, stranka se identifikuje samo inicijalima, skraćenicama ili samo jednim (1) slovom.

69. U vezi sa obrazloženjem koje je dala podnositeljka zahteva za neobjavlivanje identiteta, Sud nalazi da su redovni sudovi u svakoj od svojih presuda pominjali podnositeljku zahteva njenim punim imenom i imena dece su u potpunosti odražena u tim odlukama. Sud je, uzimajući u obzir karakteristike predmeta i uzrast dece u konkretnom slučaju, naveo identitet dece inicijalima, ali ne nalazi razloga da isto primeni i u slučaju podnositeljke zahteva. Stoga, Sud ne nalazi razlog da odobri zahtev za neobjavlivanje identiteta podnositeljke zahteva (vidi slično slučaj Suda, KI74/17 podnosilac *Lorenc Kolgjeraj*, Rešenje o neprihvatljivosti, od 5. decembra 2017. godine, stav 32 i (vidi slično slučaj, KI74/17 podnosilac *Lorenc Kolgjeraj*, Rešenje o neprihvatljivosti, od 10. januara 2018. godine, stav 32 kao i KI11/20 podnosioca *Elez Elezi*, Rešenje o neprihvatljivosti od 28. decembra 2020. godine, stav 103.

Zaključci

70. Na kraju, nakon punog razmatranja navoda podnositeljke zahteva, dokaza priloženih uz zahtev, zasnivajući se na sudsku praksu Suda i ESLJP-a, Sud konstatuje da se tvrdnje, koje je podnositeljka zahteva iznela o povredi članova 24. i 31. Ustava, u vezi sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i članom 9. Konvencije o pravima deteta, svrstavaju u navode koji su očigledno neosnovani po ustavnim osnovama. Stoga se zahtev se u celosti proglašava neprihvatljivim, kao očigledno neosnovan na ustavnom osnovu, stav (2) pravila 34. Poslovnika o radu, kao i na osnovu članova 47. i 48. Zakona.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7. Ustava, članom 47. Zakona i pravilima 34., stav 2. i 48., stav 1. tačka b) Poslovnika o radu, 13. maja 2024. godine:

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA ODBIJE, sa pet (5) glasova „za“ i četiri (4) „protiv“, zahtev o neobjavlivanju identiteta;
- III. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- IV. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 4 člana 20. Zakona;
- V. Ovo rešenje stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo, u skladu sa stavom 5 člana 20. Zakona.

Sudija izvestilac

Safet Hoxha

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani